

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת החודש

ה' כבר שחרר אותך!

למה אוכלים מצות? מה מסמל הדם שמורחים על המשקוף?
ואיך יוצאים לחופש אמיתי? הסבר פנימי וחדש לליל יציאת
מצרים

השבת הקרובה נקראת 'שבת החודש', על שם פרשת 'החודש הזה לכם' שאנו קוראים בה. בפרשה זו אנו לומדים על המצוות של חג הפסח: ה' מצווה את בני ישראל לשחוט שה, לתת את הדם על המשקוף והמזוזות, ולאכול את הבשר עם מצה ומרור. בהמשך הפרשה, התורה מצווה אותנו לאכול מצות במשך שבעה ימים.

מתי היינו בחיפזון?

בנוגע לטעם המצווה של אכילת המצה, עולה תמיהה גדולה. בפרשת ראה התורה מסבירה בפירוש שהמצה היא 'לחם עוני', ואנו אוכלים אותה כי יצאנו ממצרים בחיפזון ולא היה לבצק זמן להחמיץ. זהו הטעם שאנו מזכירים בליל הסדר מתוך ההגדה של פסח – 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה – על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך המלכים הקב"ה וגאלם'.

אולם בפרשת החודש, אנו רואים שהציווי לאכול מצה ניתן עוד לפני היציאה ממצרים, בזמן שבני ישראל עדיין היו בבתיהם בגלותם. אם כן, לכאורה לא ייתכן שהסיבה לאכילת המצה היא החיפזון של היציאה, שהרי הציווי על אכילת המצות קדם למאורע של החיפזון.

למה האכילה כל כך מרכזית?

לפני שנענה על כך, נתבונן בכמה נקודות ייחודיות שיש בקורבן פסח, שמבדילות אותו משאר הקורבנות. בדרך כלל, סדר הדברים הוא שהאדם אוכל את הקורבן סמוך למקום שבו נזרק הדם (כמו בין חומות ירושלים).

אולם בקורבן פסח אנו מוצאים סדר הפוך: התורה מצווה לזרוק את הדם דווקא במקום שבו מתכננים לאכול את הבשר, כפי שנאמר: 'וְנָתַנוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמִּשְׁקוֹף, עַל הַבָּתִּים

אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם'. מדוע בשאר הקורבנות זריקת הדם היא העיקר, ואילו כאן נראה שהאכילה היא זו שקובעת?

כמו כן, נקודה ייחודית נוספת אנו מוצאים בכפרת הקורבן. בשאר הקרבנות הכפרה שייכת לבעלים שהקריבו את הקרבן, אך בקרבן פסח הכפרה חלה על כל מי ש'נמנה' על אכילתו. שוב אנו רואים את אותה הדגשה: האכילה היא המרכז בקרבן פסח, והיא זו שיוצרת את השייכות לקרבן.

תחשוב שאתה כבר בחוץ!

כעת, לאחר שעמדנו על המרכזיות המיוחדת של האכילה בקרבן פסח, אנו יכולים לשוב להעמיק במצוות אכילת המצה בליל הסדר.

כפי שראינו, ניצבות לפנינו שתי עובדות שלכאורה לא מתיישבות זו עם זו: מצד אחד, בני ישראל נצטוו לאכול מצות עוד כשהיו בבתיהם במצרים, לפני שהחלה הגאולה בפועל. מצד שני, התורה מסבירה את טעם אכילת המצה בכך שיצאנו ממצרים בחיפזון, מה שקרה רק בשלב מאוחר יותר.

כיצד ייתכן שהטעם למצווה הוא אירוע שעוד לא התרחש בזמן הציווי? איך שני הצדדים הללו מסתדרים ביחד?

התשובה לכך היא שבציווי לאכול מצות עוד לפני שנגאלו, הקדוש ברוך הוא מאיר לבני ישראל כבר עכשיו את היציאה ממצרים. ה' מאיר לעם ישראל אור של יציאה מהשעבוד, ומסביר להם שכדי לזכות בחירות, עליהם להתחיל לנהוג כבני חורין כבר עכשיו, בעודם בתוך הגלות. המצה היא הלחם שאוכלים כשממהרים לצאת, ובני ישראל נצטוו 'ללכת' על ההארה של ה' ולעשות מעין 'הצגה' של חיפזון עוד לפני שהיציאה החלה בפועל.

כאן טמון כלל יסודי: עצם היציאה ממצרים היא ההארה של ה' שיוצאים ממצרים, ועל האדם ליישב אותה בתוך ליבו ולהגיע להחלטה פנימית שהוא אכן יוצא ממצרים; וממילא, ההארה של ה' יחד עם ההחלטה הפנימית של האדם שעכשיו יוצאים ממצרים, היא זו שמביאה ליציאת מצרים בפועל. כאשר עם ישראל אוכל מצות בחיפזון עוד בתוך מצרים, הוא 'חי' כבר בחוץ, וזה מה שמאפשר ליציאה להתרחש בפועל.

לפי זה, אנו אכן אוכלים מצה כי 'בחיפזון יצאת ממצרים', אך החיפזון הזה התחיל כבר בתוך הבתים בארץ מצרים. באכילת המצה לפני הגאולה, בני ישראל זכו להארה של ה' שהם יוצאים ממצרים. וברגע שיהודי מחליט באמת שהוא מתמסר להארה של ה' והוא מבחינתו יוצא ממצרים – הוא כבר נחשב כמי שנמצא בחוץ, ובכך הוא גם משתחרר בפועל.

מהיסוד הזה כל אחד ואחד מאיתנו יכול ללמוד למצבים רבים בחייו. הרבה פעמים האדם נמצא במצב שהוא לא יודע כיצד הוא יכול לצאת ממנו. אם זה דיכאון עמוק שהאדם כבול אליו, או תאוה סוחפת שהאדם מרגיש שהוא לא מצליח להשתחרר ממנה. התורה כאן מלמדת אותנו כיצד האדם יכול לצאת מהמיצרים שלו – על האדם להחליט לשים לב להארה של ה' שמאיר לו שהוא בעצם כבר יצא מכל המיצרים שלו, ושהוא כבר משוחרר וחופשי. כאשר האדם שם לב לאור שה' מאיר עליו, עליו ללכת בכל הכוח על ההארה הזו, ולהחליט בתוכו שהוא באמת יוצא לחופשי, ובכך הוא אכן יצא בפועל. על האדם להתמסר לאור שה' מאיר עליו שהוא כבר לא כבול לעצבות, ושהתאוה כבר לא מעניינת אותו. וכאשר האדם זוכה להיות כלי לאור שה' מאיר עליו, הוא אכן יוצא מהמיצרים שלו והופך לבן-חורין.

קודם כל לשמוח!

מכאן אנו יכולים לשוב ולהבין את הייחודיות של קורבן פסח שראינו בתחילה. בכל קורבן ישנם שני חלקים מרכזיים: זריקת הדם והאכילה. זריקת הדם מבטאת את רצונו של האדם שהקורבן יכפר עליו לפני ה', ואילו האכילה מבטאת את השמחה על כך שה' קיבל את ברצון את קרבנו וכיפר עליו.

כך היה גם בקורבן הפסח במצרים: נתינת הדם על המשקוף והמזוזות ביטאה את הבקשה והרצון שה' יציל אותנו מהנגף שהיה במצרים, ואילו אכילת הקורבן ביטאה את השמחה שלנו בכך שה' מציל אותנו.

בשאר הקורבנות, העיקר הוא הבקשה שה' יכפר עלינו, ולכן זריקת הדם היא המרכז. אך בקורבן פסח, הקדוש ברוך הוא שם במרכז את השמחה שלנו בהצלה שלו עוד לפני שניצלנו בפועל. בפסח הכי חשוב לשים לב לאור שה' מאיר עלינו ו'ללכת עליו' הכי חזק. לכן התורה מדגישה דווקא את האכילה – כדי שנרגיש שההצלה כבר כאן.

כאשר אנו מדגישים את האכילה של הקרבן, אנחנו מבטאים שאנו קודם כל שמחים שה' מציל אותנו, ושאנו כלים להארה שה' מאיר עלינו, ובכך אנו סמוכים ובטוחים שאכן ה' יציל אותנו בפועל.

ההארה של ליל הסדר

כל שנה, בליל הסדר, ה' מאיר לנו הארה עוצמתית שבעצם אנחנו לא כבולים לשום דבר, ואנחנו משוחררים וחופשיים לגמרי. ההארה הזו היא עוצמתית וחזקה מאד, על אף שאין לה שום יחס עם המצב הפשוט שלנו, בו אנו מרגישים משועבדים לגמרי. היה ניתן לחשוב שלא טוב להתעלם מהמצב הקשה בו אנו נמצאים, ושלא טוב לעשות הצגה כאילו אנחנו כבר

יצאנו ממצרים. אך במצוות אכילה המצה ואכילת הפסח ה' מלמד אותנו שההיפך הוא הנכון: כעת, בליל הסדר, עלינו לקבל בשתי ידיים את ההארה הגדולה שה' מאיר עלינו, ולהתנהג כבני חורין גמורים. אחר כך, בהמשך, תגיע העבודה כיצד ניישב את ההארה הזו בתוך החיים שלנו. אך כעת ה' מאיר לנו אור של חירות עולם, ועלינו להתמסר אליו בכל הכוח, ולחיות באמת כבני חורין.

שבת שלום!

בית המדרש 'עוד יוסף חי'

